

**CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE**

18 avril 2024

PROJET DE LOI

**relatif à l'indemnisation des victimes
d'un acte de terrorisme
et relatif à l'assurance contre les dommages
causés par le terrorisme**

Amendements

déposés en séance plénière

*Voir:***Doc 55 2929/ (2022/2023):**

- 001: Projet de loi.
- 002 à 005: Amendements.
- 006: Avis du Conseil d'État.
- 007: Amendements.
- 008: Rapport de la première lecture.
- 009: Articles adoptés en première lecture.
- 010: Amendement.
- 011: Rapport de la deuxième lecture.
- 012: Texte adopté en deuxième lecture.
- 013: Amendements.
- 014: Avis du Conseil d'État.
- 015: Amendements.
- 016: Avis du Conseil d'État.
- 017: Amendement.
- 018: Avis du Conseil d'État.

**BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS**

18 april 2024

WETSONTWERP

**betreffende de schadeloosstelling
van slachtoffers van een daad van terrorisme
en betreffende de verzekering tegen schade
veroorzaakt door terrorisme**

Amendementen

ingediend in de plenaire vergadering

*Zie:***Doc 55 2929/ (2022/2023):**

- 001: Wetsontwerp.
- 002 tot 005: Amendementen.
- 006: Advies van de Raad van State.
- 007: Amendementen.
- 008: Verslag van de eerste lezing.
- 009: Artikelen aangenomen in eerste lezing.
- 010: Amendement.
- 011: Verslag van de tweede lezing.
- 012: Tekst aangenomen in tweede lezing.
- 013: Amendementen.
- 014: Advies van de Raad van State.
- 015: Amendementen.
- 016: Advies van de Raad van State.
- 017: Amendement.
- 018: Advies van de Raad van State.

12051

N° 70 de M. **Patrick Prévot et consorts**

Art. 24

Compléter l'alinéa 3 par une phrase rédigée comme suit:

“Est présumée se trouver par force majeure dans l'impossibilité d'agir, la victime qui souffre d'un syndrome post-traumatique causé par un attentat.”

JUSTIFICATION

Les victimes d'un acte de terrorisme qui ont laissé écouler les délais légaux pour introduire leur demande d'indemnisation auprès des compagnies d'assurance peuvent bénéficier d'une suspension des délais de prescription en vertu de l'article 24, alinéa 3, en projet. Celui-ci dispose en effet que “la prescription ne court pas contre la victime qui se trouve par force majeure dans l'impossibilité d'agir dans les délais prescrits”. Cette disposition reprend une disposition qui figure notamment à l'article 89, § 2, de la loi du 4 avril 2014 relative aux assurances. La littérature scientifique relative aux syndromes post-traumatiques établit incontestablement que les conséquences dommageables d'un événement traumatisant, comme un attentat, peuvent se manifester seulement des années plus tard chez certaines victimes. Aussi, les victimes de syndromes post-traumatiques peuvent parfois mettre des années à découvrir les conséquences dommageables pour elles de cet événement. Or, tant qu'elles ignorent le dommage qu'elles ont subi, elles se trouvent dans l'impossibilité d'agir. Pour pouvoir se prévaloir de la force majeure, ces personnes doivent apporter la preuve non seulement qu'elles ont été victimes d'un syndrome post-traumatique, mais également que celui-ci les a mises dans l'impossibilité d'agir durant le délai normal de recours. L'objectif du présent amendement est d'alléger la charge de la preuve de la victime par l'établissement d'une présomption que, s'il est attesté par un expert psychiatre que la victime souffre d'un syndrome psycho-traumatique imputable à un attentat, ce syndrome l'a mise dans l'impossibilité d'agir dans les délais prescrits par force majeure. Il n'est donc plus exigé que la victime apporte la preuve que le syndrome post-traumatique l'a mise dans l'impossibilité d'introduire une demande d'indemnisation dans les délais. Cet allègement de la charge de la preuve pour les victimes d'attentats terroristes souffrant d'un syndrome

Nr. 70 van de heer **Patrick Prévot c.s.**

Art. 24

Het derde lid aanvullen met een zin, luidende:

“Wordt vermoed zich door overmacht in de onmogelijkheid te bevinden om op te treden, het slachtoffer dat lijdt aan een door een aanslag veroorzaakte post-traumatische stressstoornis.”

VERANTWOORDING

De slachtoffers van een terreurdaad die de wettelijke termijnen voor het indienen van hun aanvraag tot schadeloosstelling bij de verzekeringsmaatschappijen hebben laten verstrijken, kunnen een schorsing van de verjaringstermijnen krijgen op grond van het voorgestelde artikel 24, derde lid. Dat artikel bepaalt immers: “De verjaring loopt niet tegen het slachtoffer dat zich door overmacht in de onmogelijkheid bevindt om binnen de voorgeschreven termijn op te treden.”. Die bepaling neemt een voorschrift over dat met name in artikel 89, § 2, van de wet van 4 april 2014 betreffende de verzekeringen staat. De wetenschappelijke literatuur over posttraumatische stressstoornissen poneert ontegenzeggelijk dat de schadelijke gevolgen van een traumatische gebeurtenis, zoals een aanslag, bij sommige slachtoffers pas jaren later tot uiting kunnen komen. De slachtoffers van posttraumatische stressstoornissen hebben dan ook soms jaren nodig om te ontdekken wat voor hen de schadelijke gevolgen van die gebeurtenis zijn. Zolang zij niet weten welke schade zij hebben geleden, kunnen zij dan ook onmogelijk optreden. Om zich te kunnen beroepen op overmacht, moeten die mensen niet alleen bewijzen dat zij slachtoffer zijn geweest van een posttraumatische stressstoornis, maar ook dat die stoornis het hen onmogelijk heeft gemaakt tijdens de normale beroepstermijn op te treden. Dit amendement strekt ertoe de bewijslast van het slachtoffer te verlichten, door invoering van een vermoeden dat, indien door een psychiatrisch deskundige wordt verklaard dat het slachtoffer lijdt aan een aan een aanslag te wijten posttraumatische stressstoornis, die stoornis hem door overmacht in de onmogelijkheid heeft gebracht binnen de voorgeschreven termijnen op te treden. Het slachtoffer hoeft dus niet langer te bewijzen dat de posttraumatische stressstoornis hem in de onmogelijkheid heeft gebracht binnen de termijnen een verzoek tot schadeloosstelling in te dienen. Dankzij die verlichting van

post-traumatique doit permettre de tenir compte de la situation très particulière de ces victimes.

Patrick Prévot (PS)
Denis Ducarme (MR)
Olivier Vajda (Ecolo-Groen)
Koen Geens (cd&v)
Kathleen Verhelst (Open Vld)
Melissa Depraetere (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)
Georges Dallemagne (Les Engagés)
Sophie Rohonyi (DéFI)
Koen Metsu (N-VA)

de bewijslast voor de aan een posttraumatische stressstoornis lijdende slachtoffers van terreuraanslagen moet rekening kunnen worden gehouden met de heel bijzondere situatie van die slachtoffers.

N° 71 de M. **Patrick Prévot et consorts**

Art. 45

Compléter cet article par un alinéa, rédigé comme suit:

“Toutefois, la présomption prévue par l’article 24, alinéa 3, est d’application pour les événements visés à l’alinéa 1er.”

JUSTIFICATION

La présomption irréfutable de force majeure, instituée par l’amendement n° 70 complétant l’article 24, alinéa 3, proposé, constitue une règle de preuve. Or les règles de preuve comme les règles de procédure sont d’application immédiate comme vient de le confirmer dans un arrêt de principe la Cour des cassation (Cass. 13 novembre 2023, *JT* 2023, 737, conclusions H. Momont, note D. Mougenot). Cette présomption a donc vocation à s’appliquer aux procédures en cours et futures. Toutefois, la formulation de l’article 45 en projet suscite un doute quant à la possibilité de voir les victimes d’attentats antérieurs à l’entrée en vigueur du présent projet en bénéficier, même si leur procédure est encore en cours ou si elle n’a pas encore été introduite. En effet, celui-ci prévoit que “les événements dont le Comité a établi, avant l’entrée en vigueur de la présente loi, qu’ils répondent à la définition de terrorisme de l’article 2 de la loi du 1er avril 2007 sont régis conformément aux dispositions en vigueur la veille de l’entrée en vigueur de la présente loi”.

Afin d’éviter avec certitude que ces victimes puissent être privées de l’application immédiate de cette présomption, il convient d’amender également l’article 45 en projet et d’y prévoir que ladite présomption s’applique également aux victimes d’événements dont le Comité a établi, avant l’entrée en vigueur de la présente loi, qu’ils répondent à la définition de terrorisme de l’article 2 de la loi du 1er avril 2007 relative à l’assurance contre les dommages causés par le terrorisme.

Nr. 71 van de heer **Patrick Prévot c.s.**

Art. 45

Dit artikel aanvullen met een lid, luidende:

“Het bij artikel 24, derde lid, beoogde vermoeden is evenwel van toepassing op de bij het eerste lid bedoelde gebeurtenissen.”

VERANTWOORDING

Het onweerlegbaar vermoeden van overmacht, waarvan de instelling wordt beoogd door amendement nr. 70 tot aanvulling van het voorgestelde artikel 24, derde lid, is een bewijsregel. Evenals procedureregels zijn bewijsregels echter van onmiddellijke toepassing, zoals het Hof van Cassatie onlangs heeft bevestigd in een principiesarrest (Cass. 13 november 2023, *JT* 2023, 737, conclusies H. Mormont, noot D. Mougenot). Dat vermoeden moet dus worden toegepast op de lopende en de toekomstige procedures. De formulering van het voorgestelde artikel 45 doet echter twijfels rijzen inzake de mogelijkheid voor de slachtoffers van aan de inwerkingtreding van dit wetsontwerp voorafgaande aanslagen om van dat vermoeden gebruik te maken, zelfs als hun procedure nog loopt of nog niet is ingesteld. Het voorgestelde artikel bepaalt immers dat “de gebeurtenissen waarvan het Comité voor de inwerkingtreding van deze wet besloten heeft dat ze beantwoorden aan de definitie van terrorisme bedoeld in artikel 2 van de wet van 1 april 2007, worden beheerst door de bepalingen die daags voor de inwerkingtreding van deze wet van toepassing zijn”.

Om met zekerheid te voorkomen dat die slachtoffers de onmiddellijke toepassing van dat vermoeden kan worden ontnomen, moet ook het voorgestelde artikel 45 worden geamendeerd en moet daarin worden bepaald dat het voornoemde vermoeden ook van toepassing is op de slachtoffers van gebeurtenissen waarvan het Comité voor de inwerkingtreding van deze wet besloten heeft dat ze beantwoorden aan de definitie van terrorisme bedoeld in artikel 2 van de wet van 1 april 2007 betreffende de verzekering tegen schade veroorzaakt door terrorisme.

Enfin, comme l'a rappelé le Conseil d'État dans son avis n° 75.540/1, le présent amendement ne saurait avoir des conséquences pour les délais de prescription qui ont déjà expiré, à savoir lorsque l'expiration a été constatée par une décision de justice passée en force de chose jugée, sans quoi il serait porté atteinte à "des droits déjà irrévocablement fixés".

Patrick Prévot (PS)
Denis Ducarme (MR)
Olivier Vajda (Ecolo-Groen)
Koen Geens (cd&v)
Kathleen Verhelst (Open Vld)
Melissa Depraetere (Vooruit)
Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)
Georges Dallemagne (Les Engagés)
Koen Metsu (N-VA)
Sophie Rohonyi (DéFI)

Tot slot kan deze wijziging, zoals de Raad van State in advies nr. 75.540/1 heeft aangegeven, geen gevolgen hebben voor verjaringstermijnen die al zijn verstreken, met name wanneer het verstrijken is vastgesteld door een in kracht van gewijsde gegane rechterlijke beslissing, aangezien dit een inbreuk zou betekenen op "onherroepelijk vastgestelde rechten".